

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 68

ЛИПЕНЬ • JULI 2016 • Nr. 14 (2946)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ВОЛИНСЬКИЙ ВУЗОЛ

Польща відповіла на лист українців щодо «волинської різанини» (див. «ХГ», 12 випуск) листом трьох колишніх президентів, низки політиків, інтелектуалів, людей з гучними, добре відомими прізвищами (не тільки у Польщі). А отже, простягнена українська рука не повисла в повітрі. Це тішить. Але розслабитися не можна.

26 червня у Перемишлі група поляків напала на процесію українців, які йшли з хоругвами на військове кладовище, щоб вшанувати воїнів визвольних змагань. Там поховані Січові Стрільці, вояки УГА, там є також дві братські могили повстанців УПА. День пам'яті українських героїв відзначається від 1920-х років, з перервою на комуністичний період. Особливу увагу нападників викликали люди у сорочках, вишиваних червоними і чорними нитками...

Серед підписантів немає ні одного представника нинішньої влади з керівної партії «Право і справедливість» (ПіС). Неофіційно, тих, хто підписав лист, у владних коридорах називають «упалими гігантами», тобто людьми, яких активний час (принаймні в політиці) – позаду. Нинішня польська влада у волинському питанні оголосить свою позицію незабаром. Позицію буде зайнято у формі резолюції парламенту, в якому ПіС має конституційну більшість.

Я не знаю, яку вимову матиме цей документ. Знаю натомість, що в рядах ПіС є чимало політиків, які вважають, що Україна має односторонньо просити вибачення, а Польща оцінить і прокоментує. Ці політики

вважають також, що Варшава не повинна просити вибачення за мордованих поляками українців, оскільки, мовляв, це були жертви польських операцій у відповідь на дії УПА. А ще їм дуже хочеться, щоб волинську різанину назвали геноцидом поляків (кожному по геноциді). Чи позиція саме цього крила в партії Ярослава Качинського візьме верх – скоро побачимо.

Що непокоїть іще? Активне демонстрування останнім часом націоналізму представниками нинішньої польської влади, а воно автоматично «збуджує» людей з крайніми поглядами по всій країні. Одним з доказів всього цього є потурання вандалам, які вже другий рік нищать українські пам'ятники

на території Польщі, а поліція діє «із зав'язаними очима», тобто не діє. Прямим наслідком такої постави керівництва Польщі є напад на процесію українців в Перемишлі, що ніколи раніше не траплялося; закриття кордону для музичного гурту «От вінта», який мав виступити у «Ніч Купали» в Перемишлі, а коли свято відкликали через небезпеку нападу з боку польських «патріотів», гурт мав виступити у Варшаві, проте музикантів не пропустили на кордоні.

▼ **Продовження на 2 стор.**

Від редакції. Лист-відповідь поляків друкуємо на 2 сторінці. Там також стаття про ставлення Митрополита Андрея до кривавих подій на Волині і не лише

26 червня на Криті завершився перший Всеpravославний Собор. Інтригою мало стати прояснення його учасниками, як себе розуміє єдина Православна Церква. Цей Собор, попри те що в ЗМІ його називали першим за тисячу років, не має прецедентів в історії. Перш за все тому, що ніколи раніше конфігурація православ'я не була такою, якою вона стала внаслідок націоналізмів XIX століття. І які заклали фундамент існування сучасних, абсолютно незалежних автокефальних Церков, яким часто важко чи й неможливо діяти як єдине ціле. Грецький богослов Христос Яннарас в контексті цього Собору сказав, що ця ситуація почала формуватися із постановом Московського Патріархату у XVI столітті. На критському Соборі звучало чимало критики такої атомізації православного світу, а в кінцевому посланні навіть наголошується, що «Православні Помісні Церкви не є конфедерацією Церков, але Єдиною Святою Соборною і Апостольською Церквою». Суть в тому, що автокефалія як технічне явище унормування життя помісних Церков за останні півтора століття перетворилася на ідеологію «автокефалізму», що стало головним викликом єдності Православної Церкви. Зрозумілим є бажання православних українців отримати те, що змогли отримати навіть менші від них православні спільноти. Проте вони, як і, до прикладу, македонці, з відомих причин не вскочили в потяг параду автокефалій кінця XIX – початку XX століття. А сьогодні, коли вони всіма силами намагаються стати повноправним членом цього клубу автокефалій, в багатьох православних умах закрився сумнів: чи автокефалія в її сучасному практичному вимірі не суперечить вселенському характеру Церкви?

(Анатолій Бабинський, «Збруч»)

Більше про Всеpravославний Собор пишемо на 5 та 6 стор.

▼ **Продовження на 3 стор.**

ХГ

СВЯТА КНЯГИНЯ ОЛЬГА (945–957)

Н. Бруні. Свята велика княгиня Ольга

Блаженна княгиня Ольга походила зі знатного роду, доводилася правнучкою Гостомислу. Народилася вона поблизу нинішнього міста Пскова. Батьки Ольги ще змалечку прищепили доньці правила чинного, порядного, розумного і виваженого життя. Їхній приклад, сумління й неабиякі вроджені здібності формували у дівчинки серйозне й відповідальне ставлення до всього, з чим їй доводилося стикатися, що зачіпало її інтереси чи потребувало звичайного житейського вирішення.

ВОЛИНСЬКИЙ ВУЗОЛ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Польський міністр внутрішніх справ Блашак вирішив, що хлопці з Рівного «становлять небезпеку для Польщі». Так й сказав. Причиною такої пристрасної уваги до гурту

«От вінта» стало те, що музиканти колись знімалися на фоні червоно-чорного прапора...

Я, звичайно, маю ще надієчку, що така неочікувана нервозність у діях влади викликана самітом НАТО у Варшаві (8–9 липня). А нервозність тому, що до Варшави

прибудуть лідери багатьох країн світу і Польща, звісно, відповідатиме за їхню безпеку. А живемо ми у світі, де все частіше відбуваються теракти, де все частіше чути припущення, що деякі з них, можливо, організувала Москва. А після саміту НАТО до Польщі прибуде папа

Франциск для участі у Світових Днях Молоді. Там ще більше причин для переживання, бо очікують мільйон, а то й більше прочан.

Отож запасаємося терпінням і чекаємо. Розуміємо також, що Україна ніколи не погодиться на те, щоб пом'янути польські

жертви Волині й забути про свої. А так би було, якщо б ми стали просити у поляків вибачення односторонньо. Тим часом Варшава тисне, і все сильніше, саме в цю сторону. Так геноциду хочеться...

**Ваш Г. Кобильницький,
для «ХГ»**

ХГ

Олег Шупляк, «Журба»

РЕАКЦІЯ МИТРОПОЛИТА НА ВОЛИНСЬКУ ТРАГЕДІЮ

У Польщі та Україні по-різному інтерпретують події 1943–1944 років, де потерпіло мирне населення. Намагання Української Греко-Католицької Церкви і Римо-Католицького Костела зробити у цій справі спільну заяву до вірних зазнало невдачі.

Останні одинадцять років 11 липня у Польщі вшановують жертв польсько-українського конфлікту. Приводом стало те, що цього дня у 1943 році відбулась масова атака українських повстанців на польські села. Серед знищених був Поричьк – нинішня Павлівка, де й відбувається щорічне вшанування. Утім, масові вбивства поляків на Волині розпочалися ще у 1939 році під покровом радянської влади, якій було вигідно, щоб т. зв. люмпен, грабував і вбивав заможних поляків. На Волині у роки війни домінувала Автокефальна Українська Православна Церква. Попри те, що Волинь не була тереном греко-католиків і для українських селян Волині Андрей Шептицький не був авторитетом, митрополит реагував на ворожнечу.

ПРИВАТНЕ ЛИСТУВАННЯ ПРО ВОЛИНСЬКІ ПОДІЇ

У Центральному державному історичному архіві України у Львові збереглося кілька листів митрополита до римо-католицького архієпископа Болеслава Твардовського, датованих 1941 і 1943 роками, розповідає упорядник збірників документів і матеріалів про митрополита Андрея Шептицького Оксана Гайова.

«Як тільки він чув, що це відбувається на Волині, він виступив в обороні покривджених. Митрополит звернувся до свого співбрата, до архієпископа Болеслава Твардовського з проханням написати пастирські листи з осудженням убивств, і говорив, що ці листи помістять в українських часописах. На жаль, таких пастирських листів зі сторони польського римо-католицького єпископату з осудженням убивства не було», – каже пані Гайова.

Митрополит не міг у 1941 чи в 1943 році відвідати Волинь, не лише з огляду на війну, але й на стан здоров'я. Від 1934 року, з дозволу Апостольської Столиці, він мав право відправляти службу сидячи, бо у нього були хворі ноги. Втім, слуга Божий Шептицький досконало володів інформацією і бажав знайти правду.

А тому писав до архієпископа Твардовського ще у 1941 році, що в хаосі тодішньої хвилі нагору вийшли всі найгірші елементи.

«У статистиці вбивств, вважаю, дуже поважне місце займають грабункові вбивства... Безкарно діють у краю більшовики-партизани, агітатори польських революційних організацій Варшави... Правдоподібно, в багатьох випадках діють особисті порахунки... Є в краю банди різних дезертирів, і всюди маса звироднілих одиниць-садистів, які потребують людської крові», – писав він.

Ці найгірші елементи були вигідні тодішній радянській владі, якій треба було позбутись заможних поляків. Митрополит Андрей пише, що не можна звинувачувати у грабунках і вбивствах лише українців. «А що сказати про шерги забитих українців і що сказати про поляків, які виступають під фірмою volksdeutscherow і де тільки можуть нищать український елемент.»

ШЕПТИЦЬКИЙ ПРО ПЕРЕДУМОВИ ТРАГЕДІЇ

Митрополит ще у 1941 році писав про передумови, які й призвели до жахливого кровопролитного конфлікту між поляками й українцями у 1943 році. А це, зокрема, масові вбивства українців на Холмщині, в околицях Лежайська і на Волині. У листі 15 серпня 1943 року митрополит Шептицький просив польських єпископів написати пастирські листи, які б «осуджували і перестерігали перед ненавистю українського народу».

«У хвилях, коли в 1930 році життя і майно українців було наречене на шалену, проваджену урядом акцію, так звану пацифікацію, коли в 1939 році, кілька місяців перед війною, збройні відділи, може, перебрані в мундири польських солдатів, і, може, тільки перебрані в мундири польських офіцерів, грабували українські села, знущалися над людьми і не одного українця замордували...», – писав він.

Митрополит Шептицький просив, щоб його пастирські

листи розмістила Gazeta Lwowska у польському перекладі. Писав глава УГКЦ Андрей Шептицький і про акти терору польських підпільних організацій проти українців. Відтак у той час між духовними провідниками двох католицьких Церков тривало листування, з якого отримуємо чимало відповідей щодо причин і винних у кровопролитті на Волині у 1943 році.

Тема реакції Церкви на Волинську трагедію істориками не є належно і глибоко вивчена і проаналізована, зауважує директор музею «Тюрма на Лонцького», історик Руслан Забілий.

«Досліджувати мають не політики, як вони це роблять у цілому щодо Волинської трагедії, а саме історики, фахівці. Мені здається, що у Польщі різним громадським організаціям, які агресивно налаштовані, вигідний такий перебіг подій довкола Волинської трагедії, який ми зараз спостерігаємо, це просто політичні спекуляції», – наголошує історик.

70 років минуло від часу трагедії на Волині, але досі українці і поляки не спроможні спокійно переосмислити цю жахливу трагедію, яка забрала життя тисяч невинних людей, поляків і українців, які мирно жили, дружились, хрестили дітей, шанували православні і католицькі свята. Коли почалось масове нищення польських сіл 11 липня, то місцеві українці це засуджували і не розуміли, що раптом змінилось, що діється.

Донині по обидва боки кордону не можуть знайти шлях до примирення обох народів, які мешкали на спільній території. А може, цим шляхом для політичних і церковних діячів мали б стати слова митрополита Андрея Шептицького, написані до Болеслава Твардовського: «...Маю надію, що голос двох пастирів, перестерігаючи перед гріхом та з порадами вірним дотримувати Божі заповіді, християнську любов допоможе заспокоїти пристрасні й унормує взаємні відносини».

**Галина Терещук,
Радіо Свобода**

ЛИСТ ПОЛЯКІВ

Польські президенти, інтелектуали, громадські діячі відповіли на простягнену українцями руку. Просять в українців вибачення за історичні кривди. Лист є відповіддю на звернення ієрархів українських Церков, президентів України Леоніда Кравчука та Віктора Ющенка, громадських діячів до польського суспільства із проханням пробачити українські провини перед поляками. Публікуємо без скорочень.

Брати українці!

У 1894 році, під час з'їзду польських та українських літераторів й журналістів у Львові, поет, письменник та мислитель Іван Франко сказав: «На цілу Слов'янщину немає двох таких народів, котрі б у політичній та духовній площині так міцно зрослися із собою, так численні мали взаємні зв'язки, проте, незважаючи на це, так сторонилися один одного, як поляки та українці». З часом, на наше спільне нещастя, відстороненість замінили ненависть й націоналізм, а також їхній гіркий плід – злочин – який спільно пережили поляки та українці на Волині та Східній Галичині, на Холмщині, і в Бещадах та на Перемишльській землі.

Тим більше нас тішить Ваш лист зі знаменними словами «пробачаємо та просимо про вибачення», у якому не ухиляєтеся від відповідальності за кривди, завдані полякам у сорокових роках минулого століття. Ми також віддаємо честь жертвам братовбивчих польсько-українських конфліктів.

Дякуємо за Ваш лист та просимо пробачити кривди, заподіяні нашим братам українцям польськими руками. Перед нами подібну думку висловили представники польської Католицької Церкви, до взаємного пробачення наші народи гаряче закликав папа Іван Павло II. Заради поєднання невтомно працювали Єжи Гедройць та Яцек Куронь, а також президенти наших країн, не забуваймо їхню спадщину.

Провина вимагає належної сплати, якою у відносинах між нашими народами є витворення справжнього братерства. Наперекір польській та українській малодушності, у добрі, але також у злі часи, котрі, можливо, приходять до нашої спільної Європи, що їй загрожують націоналізми та російський імперіалізм. Загрози легше пережити разом.

Ми й надалі захоплюємося вами та солідаризуємося у боротьбі з агресором, котрий вже понад два роки окупує частину української землі, прагнучи не допустити втілення вашої мрії про життя в об'єднаній Європі.

Лех Валенса, лідер першої «Солідарності», лауреат Нобелівської премії миру, колишній Президент Польщі, **Александр Квасневський**, колишній Президент Польщі, **Броніслав Коморовський**, колишній Президент Польщі, **Влодзімеж Цімошевич**, колишній прем'єр-міністр, **Владислав Фрасинюк**, лідер першої «Солідарності», колишній політичний в'язень, **Збігнєв Буяк**, лідер першої «Солідарності», колишній політичний в'язень, **Генрик Вуєц**, член керівництва першої «Солідарності», колишній політичний в'язень, **Гражина Станішевська**, лідерка першої «Солідарності», ув'язнена під час воєнного стану, **Адам Міхнік**, головний редактор видання «Gazeta Wyborcza», **Анджей Северин**, актор, режисер, директор Польського театру у Варшаві та багато інших.

«Історична Правда»

ЧЕСНІСТЬ – ЖИТТЄВА ПОСТАВА

Усвідомлення нашого існування, як людського сотворіння, веде до пізнання того, наскільки правдивість стає основним фундаментом всякої форми комунікації. Цей факт обґрунтовував вже в Святому Письмі заборону фальшивого свідчення або брехні. Бо мова, цей знаменитий людський засіб комунікації та спілкування, недвозначно псується, коли вона більше не є носієм правди, але зловживається зі злобною метою обдурення інших. У світлі цієї основної правди треба знайти розв'язку різних конкретних проблем сьогодення.

Найпершою вимогою являється розположення самої людини визнати правдивість цінністю, яку варто захищати. Це означає, – якщо таке переконання має виявитись ефективним – що воно має йти в парі з чесною поставою.

Найпершим завданням чесноти правдивості являється поборення грішного, егоїстичного нахилу людини легковажити правдивості. Бо людина, навіть якщо вона строго самоконтролюється, легко знаходить всякого роду виправдання своїх дій. Власне тому вона потребує час до часу, хоч болючої, проте об'єктивної, коректи іншими.

Всі добрі християни переконані, що треба давати у потребі поради тому, хто сумнівається і навчати невіжого. Власне тому така допомога фігурує і в традиційному католицькому катехизмі як одна з конкретних служб ближньому. З огляду на обмеженість і деколи вузьку перспективу досвіду поодинокі людини, порада ближнього являється суттєвою

допомогою. Вона розширює горизонти, її критика є важною вказівкою на дорозі до творення клімату справжньої правдивості.

Отже, чеснота правдивості вимагає неупередженої готовості прийняти висловлені зауваження чужої критики. Аналізуючи її елементи слід уникнути двох небезпек: спокуси легковажити критикою, або, якщо у когось така влада, її цілком заглушувати.

З такого стану речей випливає вимога об'єктивної критики, не спотвореної дрібничковим критицизмом. В публічному житті таке завдання належить офіційним установам, як, наприклад, активній парламентській опозиції, професійним судам або масмедіям, які гарантують свобідне висловлювання думки громадян. У приватній сфері, де не раз також потрібно критичної поправки, це найкраще робити щирим, відкритим словом віч-на-віч.

Кожна людина чутлива на критику інших, і тому потрібно не-

абиякої відваги, щоб висловити критику, спрямовану в сторону соціально або політично вище поставлених (напр. шеф, президент і т.д.). Проте, критика не менше вимагає делікатності у поведінці, щоб у критикованого не провокувати відхилення або агресію. Бо критика, яка має сприяти правдивості, не має за мету сліпо нищити. Вона, натомість, має конструктивно будувати, відкривати нові можливості.

Таким чином готовність до критики, як в активному, так і в пасивному сенсі, являється основним елементом життєвої постави праведності. Тобто, всяка «етика правдивості» не сміє обмежуватися до чистої заборони брехні або лише до уточнення її конкретних сфер дії. Правдивість, натомість, має за мету якнайбільше обмеження брехні, лицемірства і обману, і тому рішуче вимагає такої життєвої постави, яка є на користь справжньої людської спільноти.

**о. Петро Костюк,
«Голос Христа Чоловіколюбця»**

ХГ

СВЯТА КНЯГИНЯ ОЛЬГА (945–957)

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Прадід майбутньої княгині, Гостомисл, владарював у Великому Новгороді до того часу, аж поки, за його ж таки порадою, не було закликано суди на князівство від варягів Рюрика з братами. Помираючи, Рюрик залишив після себе малолітнього сина Ігоря, до якого був приставлений опікуном далекий родич Олег. Не позбавлений здібностей організатора й воїна, попечитель зміг зібрати навколо себе чимале боекратне військо й виступити з ним на Київ. У похід взяли й Ігоря, спадкоємця княжого престолу. Підступно вбивши місцевих князів Аскольда й Діра, Олег захопив Київ, що дозволило йому стати повновладним господарем величезної території варягоруських володінь.

Забезпечуючи місце майбутньому престолонаступнику, Олег змушений був ділити час між Новгородом і Києвом. Ігор же підростає, набираючись сил, відваги, досвіду. Улюбленим його заняттям стало полювання. Якось, вистежуючи звірину в околицях Новгорода, юнак опинився аж поблизу Пскова. Там він запримітив потаємне місце, що могло б згодитися для полювання із засідки. Добратися до нього ближче заважала

неширока річка. І тоді Ігор на протилежному боці узрів юнака у човні. Він підкликав його й попросив перевезти через річку. Коли ж човен пристав до берега, то Ігор побачив перед собою вродливу дівчину. То й була блаженна Ольга, яка своєю красою збентежила серце молодого хлопця. Підпавши під розслаблений настрій безтурботності й вседозволеності, юнак заходився вмовляти дівчину, спокушаючи її на гріх. Ольга, відчувши нечисті помисли хлопця, обірвала його мову. Вона розважливо й переконливо вчитала Ігоря за його наміри. «Згадай і подумай, що ти князь, а князю для людей належить бути, як правителю і судді, світлим прикладом добрих справ. Ти ж нині стоїш на порозі беззаконня!» Ігоря вразила така поведінка дівчини. Цнотливість і розум Ольги повернули йому відчуття гідності й відповідальності. Ця зустріч запам'ятовується йому на все життя своєю повчальністю й глибиною істинного бачення дійсності.

Через деякий час після того випадку Ігор, разом зі своїм родичем Олегом, відбув до Києва, аби сісти на княжий престол. Коли ж невдовзі потому настав час князеві одружуватися, то з усіх усюд до вельможних палат звозили юних красунь, аби вибрати з них наречену для молодого правителя. Але жодна з них не полонила ні його душі, ні серця. З пам'яті не зникав образ

незнайомки. І відіслав Ігор свого родича Олега на далеку Псковщину, аби той розшукав дівчину й привіз її до Києва. Опікун виконав волю свого повелителя, й молоді одружилися.

Невдовзі по тому помирає Олег, залишивши на юного князя відповідальні й численні проблеми самостійного владарювання. Початковий період правління видався для Ігоря складним і насиченим важливими подіями. Доводилося вести нескінченні запеклі війни з сусідніми державами, захищати свою землю від постійних ворожих зазіхань. На цей же період припадають і успішні зарубіжні походи княжої дружини. Ходив Ігор навіть на Царгород, завойовуючи і землі, і славу.

Невдовзі в Ігоря і в блаженної княгині Ольги народжується син Святослав, у майбутньому батько святого і рівноапостольного князя Володимира. Роки правління Ігоря на великокнязівському престолі відзначалися благополуччям: багатство стікалося до нього з усіх усюд – і як дарунки, і як податі.

Та, все-таки, смерть підстерігала князя. Скориставшись мирною перервою після тривалих військових походів, Ігор вирішив об'їхати свої володіння й зібрати данину. Приступивши до древлян, він згадав, що ці племена спочатку не визнавали його правління, аж поки не були підкорені знову.

▼ Продовження на 4 стор.

САМІТ НАТО У ВАРШАВІ

Варшавський саміт НАТО 8–9 липня продемонстрував дві головні речі: єдність Північноатлантичного Альянсу і його рішучість протистояти агресивним планам Кремля. **1.** Учасники заходу офіційно заявили про зміцнення «східного флангу НАТО». Мова йде про чотири міжнародні батальйони, котрі будуть дислоковані з наступного року в Польщі, Литві, Латвії та Естонії. **2.** Для нас надзвичайно важливим і втішним є глибока заангажованість НАТО в українські проблеми. Лідери Альянсу підтвердили свою підтримку Києва в його захисті суверенітету й інтегральності цілісності країни. **3.** Все це загалом сідчить про радикальну зміну позицій у Альянсі. Генсек Єнс Столтенберг на заключній прес-конференції зауважив: «Ситуація навколо України призвела до зміни правил гри». Нові правила пішли на користь самому Альянсу, який після закінчення «холодної війни» почав втрачати певні сенси свого існування, які були пов'язані з протистоянням радянській загрози. Тепер же організація поступово повертається до історичних традицій. (Максим Муляр, «Збруч»)

ДРУЖНЯ РУКА АМЕРИКИ

Без міжнародної допомоги Україна у сфері безпеки навряд чи витримала б натиск Росії, яка дійсно асиметрично більш сильна, ніж ми. Зараз ми отримуємо допомогу. Днями був доставлений найбільший вантаж – контрбатареїні радары, інші засоби, які дозволять у поєднанні з нашими можливостями зберегти сотні, тисячі життів наших воїнів. Наступні партії також будуть. Я не буду вказувати конкретику, коли і що, але можу сказати, що це будуть і безпілотні апарати, це будуть засоби захисту, комунікацій, це буде сучасне обладнання. Це досягнення дійсно серйозне, тому що маємо в бюджеті США цього року найбільшу за всі роки нашої взаємодії допомогу. Це допомога у більше як 600 мільйонів доларів. (з інтерв'ю амбасадора України у США В. Чалого для Радіо Свобода).

ШОКУЮЧЕ ОПИТУВАННЯ

78 % громадян України підтримують вступ України до НАТО. Про це свідчать результати опитування, проведеного фондом «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва та Центром Разумкова. За регіональним поділом найбільша цифра підтримки НАТО – в західних і центральних областях України: 95 і 82 % відповідно. На півдні вступ до НАТО підтримують 64 % респондентів, а на сході – 52 %. (1.vib.co.ua)

ЯДЕРНЕ ПАЛИВО З УКРАЇНИ

В Україні збудують завод із виготовлення ядерного палива для атомних станцій. Проект буде реалізувати американсько-японська компанія Westinghouse, чиє паливо нині купує Україна, аби повністю відмовитися від послуг російського «Росатома». Westinghouse Electric Company є частиною групи компаній Toshiba Corporation. Технології Westinghouse є базовими для майже половини робочих атомних електростанцій світу. Понад 50 % потреб України в електроенергії покривається за рахунок атомної енергетики. В Україні на чотирьох АЕС діють 15 енергоблоків. (ТСН.ua)

ПОСОЛ США ПРО ПАТРІАРХА СВЯТОСЛАВА

Посол США Джеффри Пайетт заявив, що за три роки роботи в Києві його найбільше вразив представитель УГКЦ архієпископ Святослав Шевчук. «Він мудра людина і один з тих, хто здатний сформулювати бачення майбутнього України, напрям реформ і того, як необхідно міняти систему держави». Також Пайетт відзначив міжфракційну парламентську групу Єврооптимісти, волонтерів громадських організацій Станція Харків і Львівська Освітня Фондація. «В Україні мене вразили молоді люди, які кинули власний бізнес або хорошу роботу і присвятили себе побудові нової країни». Джеффри Пайетт був призначений послом у 2013 року. Він покидає Україну і незабаром почне роботу на посаді посла США у Греції. (ZAXID.NET)

СВЯТА КНЯГИНЯ ОЛЬГА (945–957)

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

За це Ігор подвоїв для них податі, чим дуже засмутив їх, прирікши на неймовірну скруту. Порадившись, древляни вирішили розправитися з ненависним князем. Вони вичікували, поки князь відішле данину з основними силами до Києва, а сам лишиться у них з невеликим загоном дружинників. І врешті напали на князівський обоз під Коростенем, убили охоронців і самого князя Ігоря.

Ця гірка звістка, долетівши до Києва, болем і тугою відгукнулася в серцях киян, а особливо його вірної дружини Ольги та сина Святослава. Древляни мали й інший зухвалий задум. Вони хотіли взяти княгиню Ольгу за дружину своєму князю Малу, а наслідника, малолітнього Святослава, умертвити. Вони спорядили дванадцять найдостойніших мужів, аби вони умовили блаженну Ольгу пристати на їхню пропозицію.

Княгиня Ольга, тамуючи своє горе й скорботу за чоловіком, прийняла посольство з удаваною радістю, вислуховуючи хвалебні слова про себе та древлянського правителя, який хотів узяти її за дружину. Пообіцявши погодитися вийти заміж за Мала, Ольга запросила гостей завтра на бенкет, влаштований на їхню честь, і відправила їх на нічліг. Лише одну умову вона їм поставила: щоб з'явилися вони до неї так, як і прибули у Київ, – на човнах. Своїм слугам Ольга наказала викопати глибоку яму серед подвір'я замського палацу, де наступного дня вона мала прийняти посольство.

Уранці княгиня послала своїх мужів закликати сватів на бенкет. Посадивши їх у маленькі човни по одному, кияни понесли їх до княгині. Ольга, спостерігаючи зі своїх покоїв, наказала поскидати древлян до глибокої ями та засипати їх землею. Зробивши це, вона послала свого гінця до древлян з умовою: вона готова прийняти пропозицію Мала, якщо делегація буде ще численнішою та повноважнішою за попередню. Древляни поспішили спорядити цього разу п'ятдесят знатних чоловіків. Коли вони прийшли до Ольги, то княгиня запропонувала їм з дороги помитися. Щойно гості зайшли до лазні, як двері її було замкнено, а довкола розкладено солом'яні й хмиз. Лазня спалахнула, поховавши в полум'ї древлянських старійшин з їхніми слугами.

І знову Ольга послала гінця до своїх ворогів. Вона просить приготувати мед та всяке питво й їжу на тому місці, де було вбито Ігоря. Вона хоче, прибувши до них, спочатку відбутися тризну за своїм чоловіком, а вже потім прийняти шлюб. Древляни на радощах усе зробили так, як того хотіла Ольга. Княгиня вирушила в похід з великим військом, мов збиралася не на весілля, а на війну. Місцеві жителі вийшли назустріч у святковому одязі, готові слугувати майбутній повелительці. На запитання древлян про своїх послів Ольга відповідала, що вони йдуть іншою дорогою з її посагом.

Відбувши поминальний обряд за Ігорем, княгиня повеліла насипати на його могилі величезний курган. А потім, перевдягнувшись у світле вбрання, Ольга наказала розпочинати бенкет. Коли древляни перепилися, вона наказала своїм воїнам розправитися з ворогами. Так відомстила княгиня за смерть свого чоловіка.

Наступного року Ольга вирушила в похід уже зі своїм сином Святославом. Древляни вийшли їй назустріч великим числом, охоплені бажанням помститися підступній княгині за тисячі загиблих своїх одноплемінників. У жорстокій січі перемогла кийська дружина, відтиснувши противника до стольного града Коростеня. Облога міста тривала близько року. Переконавшись, що заволодіти

М. Нестеров, «Свята княгиня Ольга», 1892 р.

містом так просто не вдасться, Ольга застосувала хитрість. Аби зрештою припинити безглуздий спротив, княгиня пропонує древлянам сплатити їй мізерну податі – з кожного двору по три голуби та по три горобці. Древляни легко погодилися на таку пропозицію, навіть посміялися з примітивного жіночого розуму. Вони зібрали живність і передали киянам. Ольга ж роздала її своїм воїнам з наказом, щоб пізно ввечері вони до кожного голуба і кожного горобця прив'язали ганчірку, насичену сіркою, і, підпаливши її, відпустили птахів у повітря. Воїни виконали цей наказ, і птахи з маленькими факелами з усіх кінців полетіли на ночівлю до своїх гнізд, освітлюючи завмерле місто. Коростень запалав. Населення, рятуючись від вогню, вибігло за мури, наражаючись на мечі князівської рагі. За лічені години місто перестало існувати, а його мешканців

майже всіх було винищено.

Такою була помста княгині Ольги за свого чоловіка Ігоря. І почала вона потім княжити на своїй землі уже не як жінка, а як сильний, розумний і вольовий муж.

Через кілька років по тому Ольга вирушає до Константинополя, де приймає святе хрещення. Повернувшись до Києва з новим ім'ям (після хрещення – Єлена), княгиня енергійно почала проганяти п'їтму ідолського нечестя. Вона створює першу церкву в ім'я святиителя Миколая на Аскольдовій Могилі і багатьох киян повертає до спасительної християнської віри. Саме від неї отримав перші уроки істинного благочестя і майбутній хреститель Київської Русі, її внук Володимир.

Упокоїлася блаженна Ольга після многотрудного і подвижницького життя 11 липня 969 року у дев'яностолітньому віці. Поховали княгиню за її волею з честю і за християнським звичаєм. Прославилася княгиня мудрістю, мужністю і рішучістю. Була вона страшною для ворогів і любимою людьми за милосивість і благочестя, за праведність і доброту.

Після смерті чоловіка вона вела стримане і добродіє життя, перебуваючи у чистому удівстві, відмовляючись вдруге виходити заміж. Коли ж виріс і змужнів її син Святослав, вона передала йому управлінські справи, а сама, відійшовши від княжих клопотів, зосередилася на благодійності. І саме її обрав Господь просвітителькою віри серед мороку язичництва східних слов'ян. Він відкрив їй пізнання істинного знання, спрямовував на шлях істинної віри. І, запалившись пошуком витоків справжнього богопізнання, Ольга захотіла сама сходити до греків.

У Константинополі вона з натхненням і ревністю прилучалася до духовної пишноти богоугодного життя. Серце її розгорілося любов'ю до Творця, якого вона сприйняла всією душею. Ольга захотіла одразу ж прийняти святе хрещення. Грецький цар, перебуваючи на той час в удівстві, заворожений її красою, хоробрістю, славою, розумом, просив Ольгу стати його дружиною. Княгиня ж, намагаючись не образити царя відмовою, мудро відповідала, що прийшла до цієї землі по хрещення, а не заради шлюбу. Та й не личить християнину брати у жони нехрещену жінку. Цар почав наполягати, аби хрещення відбулося якомога швидше, звернувся навіть до Патріарха. Патріарх, переконавшись в істинному розумінні княгинею догматів святої віри, приготував купіль для здійснення святого обряду. Княгиня ж попросила, щоб сам цар став її хрещеним батьком. Цар погодився, і Патріарх охрестив Ольгу, давши їй нове ім'я – Єлена.

З нагоди хрещення цар влаштував великий бенкет, де всі веселилися і славили Христа Бога. Потім він знову завів мову про шлюб, але блаженна княгиня відповідала йому, що хрещений батько не може вступати у шлюб зі своєю хрещеницею. Адже це гріховно й негідно не лише для християнина, але й для язичника. Царя вразила мудрість княгині. «Перехитрила ти мене, Ольго!» – вигукнув він. Проникнувшись гарячим духовним почуттям до цієї незвичайної жінки, він обдарував її багатими дарами і відпустив з миром на рідну землю.

Отримала Єлена благословення і від Патріарха і, повернувшись у свої володіння, гідно виконала високе покликання християнки, ставши взірцевим прикладом сповідування істинної віри для численних своїх підданих. Через неї почала проступати на нашу землю благодать Господа нашого Ісуса Христа.

Азбука духовної премудрості: Ніщо не буває для гріха так згубно, як усвідомлення його й осудження себе.

(з інтернет-сторінки храму свв. Володимира і Ольги у Львові)

З Катехизму УГКЦ

У неділю Христова Церква святкує День Господній, який Отці Церкви називали «малою Пасхою». Причасником пасхального таїнства віруючий стає у Хрещенні. Тим самим він внутрішньо пов'язується з Літургією Церкви, тому кожен християнин є покликаний до участі в її звершенні. Наша участь у Божественній Літургії в неділі та святкові дні є виявом і підтвердженням єдності у вірі та любові з Богом і Церквою. Тому Господь у третій заповіді наказує: «Пам'ятай день святий

святкувати». Крім участі в Божественній Літургії та інших богослужіннях, віруючий християнин святкує святий день, глибше пізнаючи свою віру, утримуючись від важкої праці та чинячи діла милосердя (відвідує хворих, немічних, допомагає нужденним тощо). Святкуючи святий день, християнин видимо сповідує свою віру, визнає себе новим сотворінням у Христі, членом Його тіла – Церкви та очікує *Нового Неба та Нової Землі.* (839)

Собор, покликаний об'єднати православних, став конфліктним ще до свого початку. Наслідки будуть давати знати про себе багато років. Якби Святий і Великий собор помісних православних Церков був спортивним турніром, то можна було б сказати, що в неділю, 26 червня, він завершився перемогою Вселенського (Константинопольського) патріархату за очками.

«Перший по честі» серед православних ієрархів патріарх Варфоломій не тільки зміг переконати представителів ще дев'яти автокефальних православних Церков підписати спільні документи про відносини з іншими християнами, піст, сутність шлюбу та надання автономії (читай, про можливе відділення) Церквам. Константинопольський патріарх домогся того, щоб православні ієрархи, які приїхали на Крит, визнали світове православ'я єдиною Церквою, а не «конфедерацією Церков».

МОНАРХ ВСЕСВІТНЬОГО ПРАВОСЛАВ'Я

Це означає, що він, будучи «першим серед рівних», неофіційно стає свого роду конституційним монархом всесвітнього православ'я. У документі про автономію йому віддається право арбітражу у суперечках, які зайшли в глухий кут, про формування та визнання нових автокефальних Церков, а це цілком реальні повноваження. Якщо Українська Православна Церква, що нині перебуває в юрисдикції Московського Патріархату, коли-небудь захоче відділитися (як напередодні собору зажадала Верховна Рада), то Константинополь в цьому випадку цілком може виявитися ключовим гравцем.

Присутні на Криті ієрархи висловилися за те, щоб собор став постійним органом, який буде збиратися раз в 5–10 років. Адже нинішній собор – перший за тисячоліття, а більш-менш активна підготовка до нього почалася

незабаром після II світової війни. Якщо собори стануть регулярними, то у глави Вселенського Патріархату – одного з найменших за чисельністю пастви і парафій – буде законне право досить часто нагадувати всьому світу про свій статус.

Нарешті, першоієрархам Російської, Болгарської, Грузинської та Антіохійської Церков, які відмовилися приїхати на собор, його учасники оголосили рішення всеправославного форуму обов'язковими для всіх чотирнадцяти православних Церков. Ця вимога буде, безсумнівно, відкинута Московським Патріархатом і його союзниками. Неформальне змагання за першість у православному світі між патріархом Кіріллом, головою найчисленнішої і потужної православної Церкви, і патріархом Варфоломієм, котрий вважає себе в силу традиції і статусу свого роду «православним папою», перейшло у відкриту фазу.

«ВІДМОВНИКИ»

Причини відмови їхати на Крит у Російської, Болгарської, Грузинської та Антіохійської Церков різні. Москва не бажає поступатися Константинополю з його «прозахідним» патріархом, випускником Папського Східного Інституту в Римі і Мюнхенського Університету, до того ж – турецьким громадянином. Болгарська Церква, яка

першою відмовилася їхати на собор через вкрай невідрізані причини (серед яких фігурував порядок розсадження учасників в залі), судячи з усього, виконувала наполегливе прохання Москви. Грузинська Церква дійсно дуже консервативна. Критські документи цілком могли видатися католико-патріархові Іллі II і його синоду надто ліберальними. При цьому, на відміну від Російської, Грузинська Церква не претендує на особливе місце в світовому православ'ї. Проте в самій Грузії Церква користується закріпленим в конституції особливим статусом, що робить її практично невразливою для влади. Так було, наприклад, в період президентства Михаїла Саакашвілі, якого Церква активно критикувала за надто прозахідний курс. Антіохійська Церква, незважаючи на побачений багатьма в її відмові приїхати на Крит «московський слід» (центр антіохійського патріархату перебуває в Дамаску), швидше за все, назвала реальні причини для відмови від участі в соборі: конфлікт з Єрусалимським Патріархатом навколо юрисдикції над православною єпархією Катару (в ній значаться максимум чоловік сто віруючих).

НЕПРОСТА СИТУАЦІЯ ДЛЯ ПАТРІАРХА КІРІЛЛА

Варто визнати: реальну вагу

в православному світі з усіх чотирьох «відмовників» має тільки патріарх Кірілл. І поки він буде предстоятелем російської Церкви, поділ в православному світі не буде подолано. Тим часом і патріарх Кірілл опинився між двох вогнів. З одного боку, його дію підтримала ультраконсервативна, конспірологічно налаштована частина віруючих, клиру і чернецтва, які за кожним кутом бачать підступи Заходу, масонів і сіоністів. З іншого боку, після зустрічі з Папою Римським Франциском, він для цієї, найвпливовішої і активної внутрішньоцерковної групи, ніколи не стане посправжньому своїм. У цих умовах внутрішнього поділу залежність патріархії від Кремля буде рости.

БЕЗ ФАНАТИЗМУ

Тим часом якість прийнятих на соборі документів виявилася досить високою. Ясність і стислість викладу ні на йоту не поступаються аналогічним текстам Святого Престолу. Вони містять делікатні, але при цьому не дуже істотні поступки суперконсерваторам на зразок ченців Афона. (...) У питаннях шлюбу і посту – про них прийняті окремі документи – революції не сталося. Одружуватися на інославно як і раніше не можна, але іноді можна – якщо так вирішить місцеве церковне керівництво.

Ієрархи десяти православних Церков на Криті. С-на: picture-alliance/AP photo

тво (а воно часто проявляє гнучкість у таких питаннях, щоб не втрачати паству). Постити добре, але фанатизм при цьому не потрібен, і взагалі, піст – не дієта, а свого роду духовна вправа.

СОБОРУ НЕ БУЛО?

У рішеннях собору немає нічого принципово супротивного офіційній позиції Московського Патріархату. Він обіцяв на них відповісти після «всебічного вивчення». Але вже зараз ясно, що відповідь буде містити заперечення – інакше відсутність делегації РПЦ на Криті стає безглуздою. Відповідь Москви буде, мабуть, такою: ніякого собору не було, була підготовча зустріч на Криті. Її рішення ні для кого не є обов'язковими, тому що собор, де всі рішення приймаються консенсусом, тільки належить зібрати.

Дипломатичний розрив між учасниками критського форуму і тими, хто в ньому не брав участі, в найближчі роки, а можливо, і десятиліття залишиться нездоланим. Собор, на який багато православних поклали стільки надій, їх виправдав лише частково.

Костянтин Еггерт, російський журналіст, автор щотижневої шпальти на DW

У програму Всеправославного Собору не було внесено ані питання української автокефалії (для УПЦ Київського Патріархату-Ред.), ані питання проголошення нових автокефалій взагалі.

ЩО ДАЛІ З УПЦ КП?

Це не означає, що хтось хоче чи не хоче розглядати це питання. Проблема в іншому – всередині Церкви немає єдиновипрацьованого механізму чи навіть переважної більшості думок щодо моделі автокефалії. Дискусія з цього приводу триває й буде тривати. Саме тому й ми, як Церква і Верховна Рада, зверталися й звертаємося до Вселенського Патріарха з проханням визнати dokonаний факт, бо автокефалія

відновлена й проголошена ще в 1990 році.

Сьогодні, коли РПЦ спробувала зірвати Собор, Вселенське Православ'я побачило справжнє обличчя Московського Патріархату, його політичну мотивацію. У цих умовах переконувати Вселенського Патріарха в тому, що українська Церква має право на існування, вже не потрібно, це й так очевидно. Хоча питання української автокефалії офіційно

не обговорювалося на соборному рівні, проте до нього привернута особлива увага. Іншого розв'язання цього питання, аніж через Томос від Вселенського Патріарха, нема. Те, що пропонує Московський Патріархат – подальше розділення Церкви й взаємне протистояння. Варто очікувати, що після Собору Вселенський Патріарх буде більш чутливим до українських церковних питань. Активність Патріар-

ха Варфоломія дотепер була обмежена, оскільки скликання Собору було обумовлене згодою Московського Патріархату. Він не дав би згоди, якби Константинополь був сприятливим до вирішення української церковної проблеми. Тому попередні роки Вселенський Патріарх обмежував всі свої дії щодо України, хоча не залишався при тому байдужим. Тепер цього обмеження, думаю, не буде.

Владика Євстратій (Зоря), з офіційної сторінки УПЦ Київського Патріархату

XГ

ЯК МОСКВА «КУПИЛА» ЦЕРКВУ

Іван Самойлович, гетьман Лівобережної України, саме в цей час вирішував, у який спосіб йому поширити свій вплив на решту України. Він розраховував у цій справі на допомогу Росії, а українське духовенство розглядав як конкурента, що заважає досягти мети. Вірив, що, допомігши росіянам взяти під свою юрисдикцію Київську Митрополію, розширить свою владу. І третя людина, яка відіграла ключову роль у цій драматичній історії, – єпископ Луцький і Острозький Гедеон. Саме на нього зробила ставку Москва в боротьбі за Українську Церкву. 29 червня 1685 року його кандидатуру висунули на виборах у Софійському Соборі. Вибори були організовані так, щоб світські люди мали в них більшість. Результат у такому разі став передбачуваним. Цікаво, що сам Гедеон на цю подію не прибув. Однак, дізнавшись про результати виборів, заявив, що «готовий прийняти жезл архієпископський не від кого іншого, як від московського патріарха».

14 грудня 1685 року Гедеон повернувся в Україну з Москви, де його висвятили у присутності царів. Йому подарували карету, обшиту оксамитом, з мідною оздобою та шестеро карих коней. Залишалась одна серйозна проблема – обрання Гедеона суперечило закону, адже Київська Митрополія на той момент перебувала у юрисдикції Константинополя. Для остаточного вирішення справи підпорядкування Української Церкви потрібна була згода константинопольського патріарха. Розуміючи це, від імені російських царів Івана та Петра Москва відправляє константинопольському владі посольство з грамотами-клопотанням, «золото та соболі». З того моменту доля Української Церкви висіла на волоссі.

Шанс скасувати фактичну крадіжку Церкви ще був, адже під час першої зустрічі з посольством відомий вчений-каноніст Досифей категорично відмовився потурати послам, назвавши дії Російської Церкви в Україні «беззаконням». Він заявив, що діяння московського патріарха Йоакима, який висвятив Гедеона, порушують церковні канони, руйнують єдність Православної Церкви і є зразком втручання у справи чужої єпархії. З ним погодився й константинопольський патріарх Діонісій. Здавалося б, задум Москви підпорядкувати собі україн-

...1684 рік. Російський патріарх Йоаким пише листа українському гетьманові Самойловичу і ставить питання про обрання нового митрополита Київської кафедри. Йоаким був людиною владною і навіть жорстокою, чинив опір будь-яким впливам Заходу. Київ він розглядав як ключовий плацдарм у посиленні позицій російської Церкви.

Три людини, що відіграли ключову роль у захопленні Москвою УПЦ: гетьман Самойлович, митрополит Гедеон і патріарх Йоаким

ську Церкву зазнав провалу. Але це був ще не кінець історії.

Далі почалися політичні інтриги. Докладніше про те, як Росії вдалося захопити славу у своїй давній християнській історії Київську Митрополію, – митрополит Димитрій (Рудюк), доктор церковно-історичних наук, та Ірина Преловська, професор Київської православної богословської академії.

► **Чим на той момент, коли відбувалися ці події, була Київська Церква? Задля чого Московський Патріархат, який колись був частиною Української Церкви, прагнув її захопити?**

І. Преловська: Київська Митрополія тоді була ласим шматком для Москви. У XVII столітті вона складалася з дев'яти єпархій, враховуючи майже всю сучасну Білорусь. І ось у Москві дочекалися найбільш сприятливого для них моменту, коли у 60-ті роки XVII століття розпочалися пошуки кандидатів на очільника Київської митрополічної кафедри. До слова, все це відбувалось у час правління царівни Софії та її двох братів – Івана та того ж Петра I, який у той час був ще дитиною.

Митрополит Димитрій: Часом народження Української Православної Церкви вважають 988 рік, коли князь Володимир охрестив Русь-Україну. Саме з Києва впродовж двох з половиною століть ставили єпископів у різні куточки Києво-Руської держави: і на схід до Ростова, а потім до Володимира-на-Клязьмі, а ще пізніше й до Москви. Робив це архієпископ і митрополит Київський та всієї Руси.

Корективи в подальшу долю Київської Митрополії внесла монголо-татарська навала, яка фактично остаточно знищила колись могутню Київську державу. Остаточний розрив Москви та Києва в церковних відносинах відбувся після падіння Візантії 1453 року: московський митрополит Іона незаконно проголошує автокефалію окремої Православної Церкви в московській централізованій державі. Колись єдина митрополія Київська і всієї Руси як така, що об'єднувала в собі домонгольські киеворуські землі, перестає існувати. До Києва з Константинополя 1458 року приходив новий митрополит Григорій Болгаринів, і дороги фактично україн-

ського і московського православ'я розходяться аж до 1686 року. Тоді, після смерті Богдана Хмельницького, Москва почала брати під контроль Україну, зокрема, в орбіту впливу Московського Патріархату, який був проголошений 1589 року, потрапила і Київська Митрополія.

До речі, проголошення Московського Патріархату відбулося у дуже дивний спосіб. Під час його проголошення не було дотримано жодного принципу такого процесу. Патріарха Єремію, який і надав такий статус Російській Церкві, тримали в ув'язненні – московські правителі морили його голодом, аж поки він таки не підписав цього документу і не погодив утворення Московського Патріархату.

► **Коли Москва почала активно претендувати на Київську Митрополію?**

Митрополит Димитрій: Під час підписання Переяславських угод та обрання гетьманом Юрія Хмельницького. Саме тоді було ще й проголошено верховенство московського патріарха над українською Церквою. Росія прекрасно усвідомлювала, що без Української Церкви їй не вдасться остаточно зламати тоді слабку, але все ж таки українську гетьманську державу. До речі, на той час не всі в Москві бачили підступного ворога, коли Україна ще не відчула по-справжньому московських обіймів.

► **І ось, настає вирішальний момент. Минає 15 років, як Київська Кафедра не має очільника. Чому саме цей історичний момент стає переломним?**

І. Преловська: З появою в Україні гетьмана Івана Самойловича справа з приєднанням Київської Митрополії до Московського Патріархату набрала обертів. Самойлович був багато в чому наївним – він вірив у те, що Київська Церква збереже свою автономію та всі титули. Гетьман був заслплений прагненням влади. З'явився і претендент, який мав стати першим митрополитом, підпорядкованим Москві. Це – луцький єпископ Гедеон (Святополк-Четвертинський). До слова, він мав родинні зв'язки з гетьманом. Донька Самойловича стала дружиною племінника Гедеона. Як родичі, вони добре дбали про інтереси один одного.

► **Продовження на 7 стор.**

ЯК МОСКВА «КУПИЛА» ЦЕРКВУ

▼ Продовження. Початок на 6 стор.

Митрополит Димитрій: Москва починає свою спецоперацію. Вона направляє тодішньому гетьману Іванові Самойловичу листа такого змісту: «Послушаніє оказивать Святейшему Кир Йоакіму патріарху Московскому..., власть Константинопольского патріарха отложитъ, под послушаніем у него не бить. А новоізбранного митрополіта Кіевского для архіпастирського рукоположенія отпустіть в Москву». Це був кричущий антиканонічний акт!

► Спершу в Константинополі різко засудили дії Москви та неканонічну спробу взяти під контроль Київську Митрополію, яка безпосередньо підпорядковувалася Константинополю. Але за якийсь час константинопольський патріарх різко змінює свою позицію – на діаметрально протилежну. Що сталося?

І. Преловська: Дійсно, досягти домовленостей спочатку росіянам не вдавалось. У Вселенській Церкві не погоджувалися прийняти пропозиції Москви. Тож дипломатичний пред-

ставник Росії пішов до турецького візира, щоб змусити його вплинути на константинопольського патріарха. «Якщо підтримаєте нас, то гарантуємо, що Росія не нападе на Туреччину в найближчій війні», – пообіцяли росіяни. А на той час султанові вже оголосили війну Польща, Австрія та Венеція. Тож, аби уникнути ще одного військового противника, турецький очільник погодився і натиснув на вселенського патріарха Діонісія. І ось той не встояв, усе погодив. Не обійшлося у цій справі і без хабаря.

Митрополит Димитрій: Так, політичні інтриги та підкуп – ось у який спосіб Москва домоглася свого. До нашого часу дійшла невеличка розписка, в якій йдеться про те, що московський посол Нікіта Алексеев і представник гетьмана Самойловича Іван Лисиця видали патріарху Діонісію «три сорока соболів та 200 червінців» (120 соболіних шкур та 200 золотих монет.-Авт.) за згоду передати Київську Митрополію в юрисдикцію Московської патріархії.

І. Преловська: Рік по тому Діонісія було за це засуджено, однак саме рішення не скасували. З того часу Київську Митрополію сприймали лише як частину московської Церкви. Відбулося переписування

всієї документальної історії, всієї історіографії.

► Як складалась подальша доля УПЦ та її керівників уже під проводом Москви?

Митрополит Димитрій: Від київського митрополіта було забране право чинити суд, скликати собори, поставляти окремих єпископів на українські єпархії. Всі ці функції відійшли до російського святішого урядуючого синоду. Митрополит втратив право керувати Києво-Печерською Лаврою та іншими великими монастирями в Україні. У Києво-печерській друкарні було заборононо друкувати книги з «малоросійським наречієм». За час правління Катерини II було закрито багато монастирів, а їхні землі передали у власність держави. Саме тоді українськими містами та селами ходили ченці, вигнані зі своїх монастирів, і просили крихти хліба на своє жалюгідне існування. Скасовано було й український архітектурний стиль будівництва церков, а натомість поширено московський цибулькувато-шатровий. У XIX столітті, до речі, на Київській Кафедрі уже не було жодного українця з походження.

І. Преловська: До речі, усіх тих, хто допоміг Москві, у підсумку ошукали. Туреччині – попри обіцянки – Росія

оголосила війну. Гетьмана Самойловича, який спершу отримав за сприяння грамоту із золотим ланцюжком та два діамантові клейноди, звинуватили у провалі цієї війни та заарештували. Його заслали до Сибіру, де і помер. Не натішився своєю посадою і Гедеон, який помер 1690 року. За якихось чотири роки його правління стався відчутний занепад Київської Митрополії.

— Чи є у нас сьогодні шанс довести свою історичну правду?

Митрополит Димитрій: На це є підстави. Коли надавали автокефалію Православній Церкві в Польщі, то у «Патріаршому і Синодально-Канонічному томсі Вселенської Константинопольської Патріархії» від 13 листопада 1924 року офіційно було заперечено правочинність приєднання до Московського Патріархату Київської Митрополії. У своїх листах Константинопольська патріархія неодноразово визнавала Російську Церкву в її канонічних межах саме до 1593 року – без Київської Митрополії. Тож боротьба за УПЦ до цього часу триває. Константинополь в ній остаточної крапки таки ще не поставив. За певних геополітичних обставин ми маємо шанс здолати історичну несправедливість...

Юлія Курій, «Експрес»

Важкі питання віри

ЧИ МОЖЛИВА СПОВІДЬ ЧЕРЕЗ SKYPE?

Це питання ставлять дуже багато людей. І вам поставлю контрзапитання: чи можна одружитися через skype?

Теоретично можливо, але це не буде шлюб, це не буде святе таїнство, яких є сім. Шлюб передбачає персональну зустріч.

Однак, пам'ятаю такий випадок: коли штурмували Донецький аеропорт, о другій годині ночі мені зателефонував хлопець і каже: «Отче, я з Донецького аеропорту, я напевно загину, простіть мені всі гріхи життя мого!». Я одразу прокинувся, сну як не було і відповів йому так: «Брате, я помолюся за тебе, щоб Господь допоміг тобі вижити, все буде добре. Хай Господь також прийме твоє змагання, кріпись». Я пере-

конаний, що Бог милосердний бачив його душу. Хоча, чи це трактувати як сповідь, чи я дав йому розрешення? Важко сказати, але я переконаний, Бог милосердний, бачив ситуацію і Він це вирішує.

Однак, не треба зводити речі серйозні, якими є свята тайна, до того, щоби робити її технічними засобами. Віртуальний світ нам допомагає. От ми знаходимося в залі, де є старовинні фото-

графії. Уявімо, що це – наша кімната, в якій є фотографія наших батьків, які ще живі, практично ми можемо до них подзвонити, дивлячись на фотографію, можемо з ними поспілкуватися в інший спосіб, але нічого не замінить живого спілкування з батьками. Пріоритет над віртуальним завжди матиме живе спілкування, його ніщо не замінить. Бо живе спілкування це не тільки слова, а й емоції, міміка, жести,

Сповідь під час пішої прощі до Матері Божої Фатімської, с. Рокитне, Львівська область, духовний центр «Українська Фатіма», 31 серпня 2013 р. Більше інформації – з інтернет-сторінки «Унійної традиції УПЦ»

рухи. Наприклад, іноді людина хоче щось сказати і не знаходить відповідних слів, тоді вона просто може обійняти

іншу людину, а спробуйте обняти когось онлайн.

Отець Юстин Бойко під час реколекційної зустрічі

ХТ

ДОРΟΣЛІШАЮТЬ НА ОЧАХ

Рік тому навчання у Красногорівці не проводили – поблизу містечка йшли запеклі бої, люди, хто міг, виїхали, інші рятувалися у сховищах. Першого вересня минулого року, коли відновились занят-

тя, діти зізнавалися: дуже раді урокам, учителям і можливості спілкуватися з друзями.

Нині у віцілій будівлі навчаються «школами»: учні кожної з п'яти ЗОШ містечка – окремо. Уроки проводять

у дві зміни. Молодша школа починає навчання о 10.30, старша – об 11.30. Тих, хто живе далеко, підвозить виділений автобус.

Минулої зими діти просто просиділи у підвалах, – роз-

повідає в. о. директора школи №1 Олена Бардак. – У січні і лютому тут були страшні обстріли... Пам'ятаю: на вулиці мороз, світла немає... Намагалися дати завдання дистанційно – по телефо-

ну чи через батьків, коли не було зв'язку. Лише у травні діти вийшли на навчання в одну зі шкіл міста. Дивлялася на них і не впізнавала – за одну зиму дуже подорослішали...

КНИЖКИ З ОСКОЛКАМИ

Найскладніше у місті учням з мікрорайону «Сонячний», який знаходиться на околиці. До війни вони навчалися в школі №1.

▼ Продовження на 8 стор.

ШКОЛА ПОРУЧ ІЗ ЛІНІЄЮ ВОГНЮ

На уроки всі 380 школярів Красногорівки на Донеччині приходять до загальноосвітнього навчального закладу №5. Із п'яти шкіл містечка ця будівля постраждала найменше: лише в одному з класів під час обстрілу обвалився шматочок стелі. А найголовніше – тут тепло, у школі запущено твердопаливний котел (стаття написана взимку 2016 р.-Ред.). Явка на уроки у цій школі, мабуть, найвища в країні. Батьки просять, щоб діти залишалися і після уроків, бо в класах тепло, а вдома – холодно...

ШКОЛА ПОРУЧ ІЗ ЛІНІЄЮ ВОГНЮ

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

Це була одна з найпрестижніших шкіл міста, яка нещодавно відзначила своє 25-річчя. Її вихованці перемагали в олімпіадах і спортивних змаганнях, вступали до найпрестижніших університетів країни. Нині за кількисот метрів від «Сонячного», у сусідній Старомихайлівці, – позиції ворога. Саме звідти Красногорівку постійно обстрілюють. Майже всі будинки мікрорайону пошкоджені.

— Нашу школу ворог обстріляв під час відступу наприкінці липня 2014 року, – продовжує Олена Олексієвна. – Снаряд влучив у дах над спортзалом, пробив діру на кілька поверхів і «залетів» у їдальню. Добре, хоч дітей у будівлі не було.

Про довоєнне життя закладу співрозмовниця розповідає з гордістю. Каже: це була чудова сучасна школа, чотириповерхова будівля, розрахована більш як на тисячу двісті учнів. Школа була осередком культури і для мікрорайону «Сонячний» і для сусіднього «Східного». Але і навчальні, і культурні плани з початком воєнних дій розбилися на друзки. Нині з п'ятисот учнів школи у місті лишилися шістдесят. Учителів – шістнадцять.

Після запеклих бойових дій у навчальних класах залишилися книжки, у яких замість закладок – осколки, а на стендах ще й досі білють оголошення про вікторини та спортивні змагання. Колись доглянуте шкільне подвір'я з квітниками й акуратними доріжками «переорали» танки.

СНІДАНОК НА «БУРЖУЙЦІ», А ІСТОРІЮ ВИВЧАЮТЬ ПІД МУЗИКУ

Олена Бардак їздить на заняття з сусіднього Курахового. Вчительський колектив її школи – справжні подвижники. Вони опановують мистецтво топити буржуйки, перевіряють зошити при свічках та газових лампах, їжу часто готують просто на вогнищі. Але до дітей завжди приходять з посмішкою, роблять усе, щоб «діти

війни» не відставали у знаннях від однолітків з інших міст України.

...Українську мову у школі викладає вчитель вищої категорії Ніна Малапура. Її вихованці здають ЗНО так, що легко вступають навіть до Київського Університету ім. Т. Шевченка і Києво-Могилянської Академії. Ще одна вчителька української – Ірина Клепакова – влаштовує вистави з дев'ятикласниками. На уроках вони читають художні твори, потім придумують костюми і декорації. До пізньої ночі у класі горить світло і лунає сміх.

Педагоги з усмішкою діляться досвідом, як привести себе в порядок за відсутності світла, води й газу. Відмити руки від слідів вугілля – і на уроки. Вчителька молодших класів Олена Скринник опалює своє житло «буржуйкою», на ній же готує їжу. Але до найменших завжди приходять з посмішкою, на дитячі запитання «Що буде далі?» відповідає: «Все буде добре!». Трьохкласники і четвертокласники займаються в одному приміщенні. Вчителька пише на дошці зліва завдання для одних, справа – для інших. Є й шестеро «першачків». Дехто мав піти до першого класу ще рік тому, але замість цифр і літер «вивчав» у підвалах азбуку виживання.

Їдальню розділили шафами і в ній теж проводять уроки. Інколи історію і музику – водночас. Але до подібних збігів тут ставляться з гумором. Кажуть: не страшно, буде у нас музична історія. Головне, щоб музика була переможною.

З 4 по 25 грудня минулого року в школі, як і в усьому місті, не було електрики. На котельній працювали генератори, а навчатися доводилося без світла. «Трапляється, приходжу на перший урок, а ще темно, нічого не видно. Діти, втім, уже сидять. Виходила зі становища, відпрацьовували матеріал усно. Переносити не хотіли, бо й так багато доводиться надолужувати пропущеного», – пригадує директор школи № 5, учитель російської мови та літератури Наталія Кібалко.

ПРОСЯТЬ ЗОШИТИ І... ВАЛЯНКИ

До речі, одна із педагогів школи №1, яка нині працює в Києві, організувала проєкт «Від дитини до дитини» і розповідає школярам столичних шкіл, як навчаються діти у її місті. Як починається їх ранок (без води, тепла і світла), як розбитими вулицями вони дістаються до школи, радіють теплу, які подарунки замовляють на Новий Рік і Різдво. Каже: школярі з Красногорівки радіють найменшому: кольоровим олівцям, ручкам. Коли приїжджають волонтери, просять привезти... зошити і валянки. Нещодавно на турнірі «Веселі старты» школі подарували м'ячі і «скакалки». Нині це найулюбленіша розвага усіх учнів. До речі, перед святом Миколая у дітей запитали, про які подарунки вони мріють. Усі, зокрема і першокласники, відповіли: мріють про мир. Багато хто додавав: хочу повернутися у свою школу.

— Дуже допомагає школі капелан 28-ї окремої механізованої бригади

2-го батальйону Олег Заболотній. Він кинув клич серед земляків у селищі міського типу Вільшанка на Кіровоградщині. Місцеві підприємці і звичайні мешканці зібрали допомогу для наших діточок. До Дня Святого Миколая надійшли канцтовари, печиво, цукерки, варення... Це було настільки неочікувано і настільки приємно для нас! – ділиться радістю Наталія Кібалко.

Керівник навчального закладу намагалася зателефонувати кожному із тих, хто відгукнувся на заклик і надіслав красногорівським дітям подарунки. Але оскільки зв'язок поруч із лінією розмежування ненадійний, співрозмовниця встигла обдзвонити не всіх. І тому просить передати низький уклін мешканцям Вільшанки через газету. «Тримаємося надією і допомогою людей», – підсумовує директор школи.

Коментар

Володимир Мороз, керівник Мар'їнської військово-цивільної адміністрації:

— Оскільки найсучаснішу школу № 1 у Красногорівці розбито, вона опинилася саме на лінії фронту, – вирішили об'єднати дітей там, куди не «прилітало». Звичайно, умови у школі № 5 бажають бути кращими. Для всіх діток тіснувато. Зате тепло. Врахуйте, що у житлових будинках Красногорівки тепла немає. Організували гаряче харчування: з 1 по 4 класи – безкоштовно, інші – за гроші. Коли в грудні минулого року школа була без електрики, ставили генератори, щоб уроки таки проходили.

Так само школи № 1 і № 2 у Мар'їнці, а також школа у Степному. Вугілля придбали, дрова є, зиму переживемо, сто відсотків. На війні, як на війні. Не доводиться особливо обирати. Люди раді хоча би тому, що в населені пункти вже не «прилітає». Газу в районі немає з літа 2014 року. Зараз займаємося цим питанням. Протягнемо газ – заживемо по-іншому. Очікуємо, що тоді запрацюють підприємства – цегляний завод, молокозавод, які зараз зупинені через відсутність палива.

Ліна Куц, Світлана Галата

ХТ

НАГОРОДА ДЛЯ АЛЬБЕРТА БАНДУРИ

Президент США Барак Обама вручив видатному психологу, українцю за походженням Альберту Бандурі Національну Медаль Науки на церемонії у Білому Домі. Цією медаллю щорічно нагороджують учених, що зробили видатний внесок в науку, технологію та інженерну справу.

Альберта Бандуру вважають одним з найбільш впливових психологів світу. Теорія про самоєфективність, розроблена вченим, проголошує, що віра індивіда у свої можливості впливає на його вибір, мотивацію, навіть на добробут та здоров'я. Теорія самоєфективності мала широкі наслідки на все, починаючи від попередження СНІДУ й до шкільної методики.

У серії своїх знаменитих дослідів Бандура використав надувну ляльку Бобо, аби показати, що пізнання

залежить не тільки від нагороди за успішне навчання чи покарання за неуспішне. Після того, як діти побачили, як дорослий б'є ляльку, вони наслідували цю ж поведінку, б'ючи або кидаючи ляльку. Такі результати спричинили революційне переосмислення теорії навчання і привели до появи соціально-когнітивної теорії.

В одному із широковідомих епізодів «Таємниці Студії психолога» Бандура пояснює, як досліди з Бобо можуть бути важливими для речей, які вчений навіть не міг передбачити. Телевізійні програми по цілому світу використовують принципи моделювання Бандури для висвітлення різноманітних питань – від торгівлі дітьми до поширення освіти серед дорослих. (IA ZIK)